

POSTANOWIENIE

Dnia 18 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący)
SSN Janusz Niczyporuk (sprawozdawca)
Radosław Tomasz Jeż (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie F. Spółki Akcyjnej w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w G., Syndyka masy upadłości D. K.

z udziałem E. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w M., P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K., H. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K.

o zatwierdzenie wyboru oferty,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 18 marca 2025 r.

skargi nadzwyczajnej Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców od postanowienia Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z 9 maja 2023 r., sygn. VI GUz 11/23:

- 1. uchyla w całości zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu Gdańsk-Północ w Gdańsku;**
- 2. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania przed Sądem Najwyższym wywołane wniesioną skargą nadzwyczajną.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku Wydział VI Gospodarczy (dalej: „Sąd Rejonowy”) postanowieniem z 9 maja 2023 r., VI GUz 11/23 (dalej: „postanowienie” lub „zaskarżone postanowienie”) wydanym w sprawie będącej przedmiotem postępowania upadłościowego F. Spółka akcyjna z siedzibą w G. (dalej: „F.”) w przedmiocie zażalenia oferenta P. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. (dalej: „P.”) oraz zażalenia oferenta H. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. (dalej: „H.”) w sprawie prowadzonej pod sygn. akt VI GUp 18/13 zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że odmówił zatwierdzenia dokonanego przez syndyka 8 marca 2023 r., VI Gup 18/13 wyboru oferty złożonej przez oferenta E. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w M. (dalej: „E.”).

Zaskarżone postanowienie zostało wydane w następującym stanie faktycznym. Postanowieniem z 8 marca 2023 r., VI Gup 18/13 sędzia komisarz zatwierdził dokonany przez syndyka masy upadłości wybór oferty złożonej przez E. na nabycie następujących składników majątkowych upadłego:

1. prawa użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w Ł. przy ul. M., stanowiącej działkę 46/55 o powierzchni 0,0472 ha wraz z prawem własności położonego na niej budynku magazynowego z częścią biurowo-socjalną, dla której Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi prowadzi księgę wieczystą KW nr [...];
2. prawa użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w Ł. przy ul. [...], stanowiącej działkę 46/52 o powierzchni 0,4206 ha wraz z prawem własności położonego na niej budynku magazynowego z częścią biurowo-socjalną, dla której Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi prowadzi księgę wieczystą KW nr [...];1;
3. prawa użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w Ł. przy ul. [...], stanowiącej działkę 46/53 o powierzchni 0,4001 ha niezabudowanej, dla której Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi prowadzi księgę wieczystą [...];2;

4. prawa użytkowania wieczystego nieruchomości położonej w Ł. przy ul. [...], stanowiącej działkę 46/46 o powierzchni 1,6446 ha wraz z prawem własności położonego na niej budynku magazynowego z częścią biurowo-socjalną, dla której Sąd Rejonowy dla Łodzi- Śródmieścia w Łodzi prowadzi księgę wieczystą KW nr [...];
5. prawa własności ruchomości w postaci linii transportowej I. wraz z oprogramowaniem zlokalizowanej w C. w Ł. za łączną cenę 15 540 000 zł (słownie: piętnaście milionów pięćset czterdzieści) złotych netto.

W uzasadnieniu rozstrzygnięcia sędzia-komisarz wskazał, że powyższa oferta została zatwierdzona jako oferta najkorzystniejsza spełniająca wymogi regulaminu przetargu. P. zaskarżyła w całości postanowienie z 8 marca 2023 r., VI Gup 18/13 zarzucając naruszenie przepisu art. 320 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r., poz. 749 z późn. zm.; dalej: „prawo upadłościowe”). P. wskazała, że zatwierdzona oferta nie spełniała wymogów formalnych zawartych w regulaminie przetargu polegających na:

1. braku zaświadczenia z banku prowadzącego rachunek E. o obrotach na koncie oferenta za okres ostatnich trzech miesięcy przed datą złożenia oferty, tj. za okres od 2 grudnia 2022 r. do dnia 2 marca 2023 r. (wymóg wynikający z § 7 ust. 1 lit. m regulaminu);
2. braku złożenia aktualnego na dzień złożenia oferty, tj. na dzień 3 marca 2023 r., odpisu z KRS bądź wydruku z KRS-u pobranego w trybie art. 4 aa ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r., poz. 979 z późn. zm.; dalej: „ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym”) dla E. (wymóg wynikający z § 7 ust. 1 lit. b) regulaminu);
3. braku oświadczenia oferenta E., lecz jedynie oświadczenia osoby fizycznej składane w imieniu własnym przez T. Ł..

Ze względu na powyższe, P. wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia, poprzez odmowę zatwierdzenia dokonanego przez syndyka wyboru

oferty E.. W uzasadnieniu zażalenia P. wskazała, że złożone w wadliwej ofercie zaświadczenie o obrotach na kontach obejmowało okres do 22 lutego 2022 r., zaś powinno obejmować okres do 2 marca 2023 r. Jego zdaniem, powyższa okoliczność nie potwierdziła realnego dysponowania środkami finansowymi przez E. na nabycie przedmiotu przetargu. W dalszej kolejności P. wskazała, że dołączony do oferty odpis z Krajowego Rejestru Sądowego nie był aktualny, bowiem datowany na 22 lutego 2023 r., natomiast oferta złożona przez E. została opatrzona datą 3 marca 2023 r. Zdaniem P. oferta nie zawierała wymaganych dokumentów wykazujących umocowanie do jej podpisywania (w dacie składania). P. podała dalej, że oferta nie została złożona przez E., gdyż obok podpisu T. Ł. nie było pieczęci spółki. W konsekwencji czego została ona złożona w imieniu osoby składającej podpis pod dokumentem (T. Ł.), a nie przez spółkę. P. stwierdziła nadto, że wskazane naruszenia miały istotny wpływ na wynik sprawy, bowiem doprowadziły do zatwierdzenia oferty, która nie spełniała wymogów formalnych zawartych w zatwierdzonym regulaminie, a zatem powinna zostać odrzucona.

Postanowienie z 8 marca 2023 r., VI Gup 18/13 zostało również zaskarżone przez H., który zarzucił mu naruszenie art. 320 ust. 1 pkt 5 prawa upadłościowego. W ocenie tego podmiotu zatwierdzona oferta nie spełniała wymogów formalnych, ponieważ nie zawierała wydanego przez bank zaświadczenia o obrotach za wymagany okres. Ponadto zdaniem H. dołączono do niej nieaktualny wydruk z Krajowego Rejestru Sądowego.

Rozpoznając oba zażalenia Sąd Rejonowy zaskarżonym postanowieniem połączył je do wspólnego rozpoznania oraz uznał, że okazały się częściowo zasadne i jako takie doprowadziły do jego zmiany. W ocenie Sądu Rejonowego oferta złożona przez E. (3 marca 2023 r.) nie spełniała wymogów formalnych wskazanych w regulaminie przetargu, w konsekwencji czego sędzia-komisarz nie powinien był zatwierdzać jej wyboru dokonanego przez syndyka. Sąd Rejonowy wyjaśnił bowiem, że zgodnie z art. 320 ust. 1 pkt 5 prawa upadłościowego sprzedaż mienia następuje w drodze przetargu albo aukcji, do których stosuje się odpowiednio przepisy k.c., z tym, że wyboru oferenta dokonuje syndyk, a wybór wymaga zatwierdzenia przez sędziego-komisarza. Zdaniem Sądu Rejonowego

powyższy artykuł określa zasady sprzedaży majątku w drodze przetargu (przetarg pisemny) lub aukcji (przetarg ustny). Co do zasady do obu typów przetargów stosuje się odpowiednio przepisy k.c., jednakże z pewnymi modyfikacjami, które wynikają wprost z tej regulacji. Syndyk podejmuje decyzję o wyborze trybu sprzedaży. Warunki przetargu mogą być zawarte w projekcie regulaminu będącego załącznikiem do wniosku. Wniosek o zatwierdzenie warunków przetargu (wraz z załączonym regulaminem) powinien wskazywać: określenie organizatora przetargu; przedmiot przetargu, miejsce i termin, w którym możliwe jest zapoznanie się z przedmiotem przetargu oraz opisem i oszacowaniem; zasady wydawania zainteresowanym dokumentacji przetargowej; określenie ceny wywoławczej, wskazanie, czy cena ta zawiera VAT; termin i miejsce składania ofert pisemnych; wymogi formalne oferty; sposób i miejsce publikacji ogłoszenia; kryterium wyboru oferty.

Regulamin przetargu złożony przez syndyka 22 sierpnia 2022 r., stanowiący integralną część postanowienia z 18 stycznia 2022 r., na mocy którego zatwierdzono warunki przetargu zakładał, że oferta pod rygorem odrzucenia powinna zawierać m.in:

1. aktualny odpis z Krajowego Rejestru Sądowego lub innych właściwych rejestrów, bądź jego wydruk pobrany w trybie art. 4 ust. 4 aa ustawy o Krajowym rejestrze Sądowym (§ 7 ust. 1 pkt b);
2. zobowiązanie oferenta jako przyszłego nabywcy do pokrycia wszystkich kosztów, podatków i opłat związanych z zawarciem umowy i z przeniesieniem własności nieruchomości wraz z ruchomością w postaci linii technologicznej (§ 7 ust. 1 pkt f);
3. oświadczenie o przyjęciu warunków regulaminu przetargu (§ 7 ust. 1 pkt g);
4. oświadczenie, że oferent nie należy do kręgu podmiotów, o których mowa w § 4 ust. 3 regulaminu (§ 7 ust. 1 pkt h);
5. oświadczenie, że oferent zapoznał się ze stanem faktycznym i prawnym nieruchomości wraz z ruchomością w postaci linii technologicznej, których

dotyczyła oferta oraz stanem technicznym przedmiotu przetargu i nie wnosi do niego zastrzeżeń oraz wyraża zgodę na wyłączenie rękojmi za wady fizyczne i prawne na mocy art. 558 § 1 k.c. (§7 ust. 1 pkt 1);

6. pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz o przeciwdziałaniu finansowaniu terroryzmu (§7 ust. 1 pkt k),
7. oświadczenie, że finansującym zakup przedmiotu przetargu jest oferent lub bank lub inny podmiot (§7 ust. 1 pkt 1);
8. zaświadczenie z banku prowadzącego rachunek oferenta o obrotach na kontach oferenta, z którym dokonana zostanie zapłata za okres ostatnich trzech miesięcy przed datą złożenia oferty (§7 ust. 1 pkt m).

Sąd Rejonowy wyjaśnił następnie, że zgodnie z § 7 ust. 3 regulaminu przetargu oferta oraz wszelkie załączone do niej oświadczenia i dokumenty winny być zaopatrzone w podpisy oferenta będącego osobą fizyczną lub podpisy osób upoważnionych do reprezentacji oferenta niebędącego osobą fizyczną. Natomiast § 7 ust. 5 regulaminu przetargu zakładał, że oferta niespełniająca warunków, o których mowa w § 7 ust. 1-4, w szczególności nie zawierająca wszystkich dokumentów i oświadczenia zostanie odrzucona bez wzywania do ich uzupełnienia.

Przechodząc do zarzutów podniesionych w zażaleniach Sąd Rejonowy wskazał, że nie potwierdził się zarzut naruszenia § 7 ust. 1 pkt b regulaminu przetargu. Wprawdzie do oferty załączono wydruk z KRS pobrany w dniu 22 lutego 2023 r., tymczasem ofertę złożono 3 marca 2023 r. Jednakże pomiędzy tymi datami nie nastąpiły żadne zmiany w spółce, co ustalono na podstawie ogólnodostępnych źródeł (Portal Rejestrów Sądowych: <https://wyszukiwarka-krs.ms.gov.pl/>). Sąd uznał zatem, że odpis Krajowego Rejestru Sądowego pobrany 22 lutego 2023 r. był aktualny także w dacie złożenia oferty, tj. 3 marca 2023 r. Sąd Rejonowy nie podzielił również zarzutu, aby oferent, czyli E. nie złożyła oświadczeń, o których mowa w § 7 ust. 1 pkt f regulaminu przetargu. Jak wynikało z odpisu Krajowego Rejestru Sądowego załączonego do oferty, organem uprawnionym do reprezentacji E. był zarząd, przy czym w przypadku zarządu jedno lub dwuosobowego do składania oświadczeń w imieniu spółki upoważniony był każdy jego członek

samodzielnie. Następnie w Krajowym Rejestrze Sądowym zawarto informację, że w skład zarządu wchodzi T. Ł. pełniący funkcję prezesa oraz J. R. pełniący funkcję wiceprezesa. Powyższe bezsprzecznie świadczyło o tym, że T. Ł. jako prezes zarządu był uprawniony do składania oświadczeń w imieniu E. samodzielnie. W dalszej kolejności Sąd Rejonowy wskazał, że oferta została złożona przez E. reprezentowaną przez T. Ł., co zostało wskazane w treści samej oferty. Oczywistym było zatem, iż oświadczenia z § 7 ust. 1 pkt f regulaminu przetargu zostały złożone w jej imieniu przez jej prezesa, nie zaś przez T. Ł. jako osobę fizyczną. Za zasadny, jednakże Sąd Rejonowy uznał zarzut naruszenia § 7 ust. 1 pkt m regulaminu przetargu przyznając, że jeśli oferta została złożona 3 marca 2023 r., to załączone do niej zaświadczenie z banku o obrotach winno obejmować okres co najmniej od 3 grudnia 2022 r. do 3 marca 2023 r. Natomiast zaświadczenie dołączone do oferty obejmowało okres od 22 listopada 2022 r. do 22 lutego 2023 r. Brakowało zatem informacji dotyczących obrotów na rachunku oferenta za okres od 23 lutego 2023 r. do 3 marca 2023 r. Powyższe świadczyło więc o tym, że wymóg formalny wskazany w § 7 ust. 1 pkt m regulaminu nie został spełniony.

Reasumując, Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że oferta złożona 3 marca 2023 r. przez E. zawierała braki formalne i zgodnie z treścią § 7 ust. 5 regulaminu przetargu winna zostać odrzucona bez wzywania do uzupełnienia braków. Ponieważ jednak syndyk dokonał jej wyboru, sędzia-komisarz winien był odmówić zatwierdzenia tego wyboru, jako dokonanego wbrew postanowieniom regulaminu. W tym miejscu wskazać należało, iż uprawnionym do dokonania wyboru oferty był wyłącznie syndyk. Wyboru tego nie mógł dokonać sędzia-komisarz. Sędzia-komisarz nie mógł również zmienić podjętej przez syndyka decyzji. Jeśli sędzia-komisarz nie zgadzał się z wyborem dokonanym przez syndyka, wówczas mógł jedynie odmówić zatwierdzenia dokonanego wyboru. Mając na uwadze powyższe, Sąd orzekł jak w sentencji postanowienia.

Pismem datowanym na 29 września 2023 r. Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców (dalej również: „Organ”) wniósł skargę nadzwyczajną od postanowienia Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ VI Wydział Gospodarczy z 9 maja

2023 r., VI GUz 11/23, zaskarżając je w całości. Na podstawie art. 89 § 2 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2024, poz. 622 z późn. zm., dalej: „u.SN”), z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej Organ wyjaśnił, że zaskarżone postanowienie obarczone jest wadami o fundamentalnym znaczeniu, w konsekwencji czego wzgląd na całokształt zasady wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP konieczna jest ingerencja w powagę rzeczy osądzonej i odstąpienie od niej oraz przyznanie pierwszeństwa względom wynikającym z konieczności ochrony praw i wolności konstytucyjnych, poprzez uchylenie zaskarżonego postanowienia. Tym samym w ramach podstaw szczególnych Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców podniósł zarzut naruszenia:

1. Na podstawie art. 89 § pkt 1 u.SN, zasad oraz wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji RP, ponieważ w wyniku wdania zaskarżonego postanowienia nastąpiło naruszenie konstytucyjnego prawa do sądu wyrażonego przez art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. E. została pozbawiona możliwości obrony przysługujących jej praw, gdyż nie doręczono jej odpisu zaskarżonego postanowienia, to skutkowało brakiem wiedzy o toczącym się postępowaniu odwoławczym. W konsekwencji czego E. nie wzięła w nim udziału, co w sposób bezwzględny pozbawiło ją możliwości obrony praw i stanowiło przyczynę nieważności postępowania zgodnie z art. 379 pkt 5 k.p.c.;

2. Na podstawie art. 89 § pkt 2 u.SN, prawa procesowego, tj. art. 222 ust. 2 i art. 229 prawa upadłościowego w zw. z art. 395 § 1 i art. 397 § 3 k.p.c., poprzez ich niewłaściwe zastosowanie przejawiające się w doręczeniu zażalenia upadłemu i syndykowi z pominięciem E., podczas gdy zażalenie nie zostało złożone przez wierzyciela, którego dotyczy przepis 222 § 2 prawa upadłościowego. W związku z tym zgodnie z art. 229 prawa upadłościowego doręczenie powinno nastąpić w trybie art. 395 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. W konsekwencji tego naruszenia E. pozbawiona została prawa do obrony, czego wyrazem było rozpatrzenie przedmiotowego zażalenia, które

zostało jej doręczone w czasie uniemożliwiającym podjęcie obrony praw wobec zapadłego, prawomocnego z chwilą wydania postanowienia, co ostatecznie stanowiło podstawę nieważności postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c.

Biorąc pod uwagę powyższe Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców na podstawie art. 91 § 1 u.SN w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN w zw. z art. 398¹³ k.p.c. wniosł o:

1. uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości z uwagi na nieważność postępowania i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie zażalenia i utrzymanie w mocy postanowienia sędziego-komisarza z 8 marca 2023 r., VI Gup 18/13 w przedmiocie zatwierdzeniu wyboru oferty oferenta E. ewentualnie
2. uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości z uwagi na nieważność postępowania, zniesienie postępowania w zakresie objętym nieważnością i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu Gdańsk-Północ;
3. orzeczenie o zniesieniu wzajemnie pomiędzy stronami kosztów postępowania na podstawie art. 398¹⁸ k.p.c. w związku z art. 95 pkt 1 u.SN.

Pismem z 13 listopada 2023 r. E. wniosła odpowiedź na skargę nadzwyczajną Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców domagając się:

1. uchylenia zaskarżonego postanowienia w całości i orzeczenia co do istoty sprawy, poprzez oddalenie zażalenia i utrzymanie w mocy postanowienia Sądu Rejonowego z 8 marca 2023 r., VI Gup 18/13 o zatwierdzeniu wyboru oferty E. względnie;
2. uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu Gdańsk-Północ w Gdańsku.

Pismem z 13 listopada 2023 r. P. oraz H. wniesli odpowiedź na skargę nadzwyczajną Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców domagając się jej oddalenia z uwagi na brak podstaw do uchylenia zaskarżonego postanowienia, a to w związku z brakiem obowiązku doręczenia E. odpisu zażalenia

uczestników postępowania, jak również faktem, że postanowienie to odpowiada prawu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wprowadzenie do polskiego systemu prawnego instytucji kontroli nadzwyczajnej w art. 89-95 u.SN miało na celu zaradzenie podnoszonym w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego ograniczeniom skargi konstytucyjnej, która nie pozwalała na adekwatną reakcję względem orzeczeń sądów powszechnych lub wojskowych, które wprawdzie zapadały z naruszeniem zasad konstytucyjnych, jednak w oparciu o przepisy, którym nie można było czynić zarzutu niekonstytucyjności (zob. sygnalizacja pełnego składu TK dokonana 12 marca 2003 r., S 1/03, OTK ZU 2003, nr 3, poz. 24). Skarga nadzwyczajna została wprowadzona celem zaradzenia temu deficytowi nadzwyczajnych środków zaskarżenia pozwalających na eliminację rażąco wadliwych orzeczeń z poszanowaniem prawa do sądu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 3 sierpnia 2021 r., I NSNc 169/20). Realizując te założenia, skarga nadzwyczajna z całą pewnością nie stanowi instrumentu ponownej kontroli instancyjnej, ale instrument skonkretyzowanej kontroli konstytucyjności aktów jurysdykcyjnych, zaś jej zgodność z międzynarodowymi standardami ochrony praw człowieka była już kilkakrotnie wyjaśniana w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20, pkt 1-6; z 25 listopada 2020 r. I NSNc 57/20, pkt. 1-5).

Skarga nadzwyczajna może zostać wniesiona jedynie wówczas, gdy jest to konieczne dla zapewniania zgodności prawomocnych orzeczeń sądów powszechnych i wojskowych z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (art. 89 § 1 *in principio* u.SN) i to tylko w sytuacji, gdy można ją oprzeć na przynajmniej jednej z trzech podstaw, określonych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN. Sąd Najwyższy zwracał uwagę, że połączenie ogólnej przesłanki funkcjonalnej ze szczegółowymi podstawami skargi nadzwyczajnej sformułowaniem „o ile”, jednoznacznie wskazuje na konieczność jednoczesnego zaistnienia przesłanki funkcjonalnej i którejś (przynajmniej jednej) z

jej szczegółowych podstaw wymienionych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN (zob. postanowienie z 25 czerwca 2020 r., I NSNc 48/19).

Na podmiocie inicjującym kontrolę nadzwyczajną prawomocnego orzeczenia ciąży obowiązek przytoczenia i uzasadnienia podstaw wniesienia skargi nadzwyczajnej (art. 95 pkt 1 u.SN w zw. z art. 398⁴ § 1 k.p.c.). Oznacza to konieczność wskazania i uzasadnienia nie tylko którejs spośród szczegółowych podstaw skargi (art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN), ale w drugim kroku również wykazania, w kontekście realiów konkretnej sprawy, zaistnienia przesłanki funkcjonalnej (art. 89 § 1 *principio* u.SN). Chodzi o wyjaśnienie, z czego wynika konieczność zapewnienia zgodności z zasadą konstytucyjną wyrażoną w art. 2 Konstytucji RP. O ile jednak ocena spełnienia przesłanek szczegółowych sprowadza się, w dużym uproszczeniu, do dokonania subsumpcji, o tyle dokonując oceny ziszczenia się przesłanki funkcjonalnej, czyli oceniając konieczność zapewnienia zgodności prawomocnych orzeczeń z art. 2 Konstytucji RP, kluczowe staje się ważenie konstytucyjnych wartości. Kluczowe jest ważenie tego, czy w konkretnej sprawie, waga stwierdzonych naruszeń w zakresie przesłanek szczegółowych, uzasadnia odstępianie od ochrony powagi rzeczy osądzonej, która również ma swoje konstytucyjne podstawy w art. 2 Konstytucji RP (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; z 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20; z 21 kwietnia 2021 r., I NSNc 89/20; z 15 grudnia 2021 r., I NSNc 147/21).

Również z tego względu, przy odpowiednim stosowaniu art. 398¹³ § 1 k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN, przewidującego związanie sądu podstawami skargi, uwzględnić należy specyfikę przesłanki funkcjonalnej skargi nadzwyczajnej. Konieczność zapewnienia zgodności z art. 2 Konstytucji RP wymaga wzięcia pod uwagę sformułowanych w orzecznictwie i doktrynie zasad konkretyzujących tę normę ustrojową. Sąd Najwyższy nie może jednak abstrahować od całokształtu zasady wyrażonej w tym przepisie Konstytucji, nawet jeśli skarżący nie wyeksplikował z należytą dokładnością, istotnych dla sprawy aspektów zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20; z 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20).

Badając ustawowe przesłanki zasadności i dopuszczalności wniesionej

przez Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców skargi nadzwyczajnej na postanowienie Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku Wydział VI Gospodarczy z 9 maja 2023 r., VI GUz 11/23, w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, iż w sposób nie budzący wątpliwości orzeczenie wydane zostało przez sąd powszechny. Zaskarżone postanowienie jest również prawomocne, bowiem zgodnie z art. 363 § 1 k.p.c. orzeczenie sądu staje się prawomocne, jeżeli nie przysługuje co do niego środek odwoławczy lub inny środek zaskarżenia. W analizowanej sprawie zaskarżone postanowienie nie może zostać wzruszone w drodze nadzwyczajnych środków zaskarżenia innych niż skarga nadzwyczajna. Z akt sprawy nie wynika również, by od zaskarżonego orzeczenia nie wniesiono wcześniej skargi nadzwyczajnej (art. 90 § 1 u.SN). W świetle art. 89 § 2 u.SN w niniejszej sprawie nie budzi wątpliwości legitymacja Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców do wniesienia skargi nadzwyczajnej, podobnie jak dochowanie terminu do jej wniesienie.

Przechodząc teraz do konstrukcji skargi nadzwyczajnej oraz wzajemnej relacji, zachodzącej między przesłanką funkcjonalną i przesłankami szczegółowymi Sąd Najwyższy w pierwszej kolejności dokona oceny zaistnienia podstaw szczegółowych, a następnie dokona oceny tego, czy w przypadku uznania którejs z szczegółowych podstaw skargi za uzasadnioną, ziściła się również przesłanka funkcjonalna (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 28 października 2020 r., I NSNc 22/20, pkt 2; z 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20, pkt 10).

Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców w pkt 1 *petitum* skargi nadzwyczajnej zarzucił naruszenie zasad oraz wolności i praw człowieka i obywatela określonych w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, skutkujących pozbawieniem E. konstytucyjnego prawa do sądu, a w konsekwencji możliwości obrony przysługujących jej praw, ponieważ zaskarżone postanowienie wydane zostało w okolicznościach braku wiedzy o toczącym się postępowaniu odwoławczym. W konsekwencji E. nie wzięła udziału w postępowaniu, co w sposób bezwzględny pozbawiło ją możliwości obrony swych praw i stanowiło to w ocenie Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców przyczynę nieważności postępowania określoną w art. 379 pkt 5 k.p.c. Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców w pkt 2 *petitum* skargi nadzwyczajnej zarzucił natomiast rażące naruszenie prawa procesowego, tj.

art. 222 ust. 2 oraz art. 229 prawa upadłościowego w zw. z art. 395 § 1 i art. 397 § 3 k.p.c., poprzez ich niewłaściwe zastosowanie przejawiające się w doręczeniu zażalenia upadłemu i syndykowi z pominięciem E., podczas gdy zażalenie nie zostało złożone przez wierzyciela, którego dotyczy przepis 222 ust. 2 prawa upadłościowego. W związku z tym zgodnie z art. 229 prawa upadłościowego doręczenie powinno nastąpić w trybie art. 395 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. W konsekwencji czego E. pozbawiona została prawa do obrony, czego wyrazem było rozpatrzenie przedmiotowego zażalenia, które zostało jej doręczone w czasie uniemożliwiającym podjęcie obrony praw wobec zapadłego, prawomocnego z chwilą wydania postanowienia, co ostatecznie stanowiło podstawę nieważności postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c.

Odnosząc się do powyższego Sąd Najwyższy wyjaśnia, że autor skargi nadzwyczajnej jest obowiązany przywołać i umotywować podstawy wniesienia skargi nadzwyczajnej (art. 95 pkt 1 u.SN w zw. z art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Podobnie jak nie wolno autorowi kasacji poprzestać na podaniu, że doszło do naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), lecz ciąży na nim obowiązek wskazania konkretnego przepisu, tak autor skargi nadzwyczajnej musi sprostować obowiązkowi związłego, ale precyzyjnego wyeksplikowania, w jakich naruszeniach prawa konkretnie upatruje uchybień, o których mowa w przepisie art. 89 § 1 u.SN, tj. podania na czym polega zarzucane uchybienie. Oznacza to konieczność przytoczenia podstaw skargi nadzwyczajnej i ich uzasadnienia, ze wskazaniem, w przypadku zarzutu z art. 89 § 1 pkt 1 u.SN, co i z jakiego powodu Skarżący uważa za naruszenie przytaczanej normy konstytucyjnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 3 kwietnia 2019 r., I NSNk 1/19; z 25 czerwca 2020 r. I NSNc 48/19; z 7 grudnia 2021 r., I NSNc 26/21; wyrok Sądu Najwyższego z 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20).

Charakter szczególnego środka zaskarżenia, jakim jest skarga nadzwyczajna, a także różnorodność i niejednorodność zasad, wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji RP oznacza, że oparcie skargi nadzwyczajnej na podstawie z art. 89 § 1 pkt 1 u.SN wymaga jednoznacznego i pełnego sformułowania zarzutów, wraz z przytoczeniem konkretnych, naruszonych

przepisów Konstytucji RP, oraz ich uzasadnienia. Uzasadnienie to powinno być wyodrębnione w sposób redakcyjny i treściowy wśród pozostałych elementów skargi (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 8 czerwca 2021 r., I NSNc 25/19). Dokonując oceny tego, czy doszło do naruszenia konstytucyjnie chronionej zasady, należy uwzględnić stopień konkretyzacji danej zasady w Konstytucji RP oraz związek między naruszeniem prawa procesowego lub materialnego, a wskazanymi konstytucyjnymi zasadami lub wolnościami oraz wpływ powołanego uchybienia prawa procesowego lub materialnego na wadliwość orzeczenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 8 czerwca 2021 r., I NSNc 25/19).

W ocenie Sądu Najwyższego ze względu na charakter i wzajemną zależność powyższych zarzutów uprawnione jest ich łączne omówienie. Niewłaściwe zastosowanie art. 379 pkt 5 k.p.c. skutkować bowiem będzie zarówno naruszeniem prawa materialnego, jak i w konsekwencji przywołanych podstaw konstytucyjnych. Zarzuty te są ściśle ze sobą powiązane w ten sposób, że zasadność zarzutu określonego w pkt 1 *petitum* jest uzależniona od zasadności zarzutu z pkt 2 *petitum*, stąd logika wyводу wymaga odniesienia się w pierwszej kolejności do zarzutu rażącego naruszenia przepisów prawa materialnego, tj. podniesionych przez Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców art. 222 ust. 2 oraz art. 229 prawa upadłościowego w zw. z art. 395 § 1 i art. 397 § 3 k.p.c.

W literaturze i w orzecznictwie przyjmuje się, że art. 222 ust. 1 prawa upadłościowego nie reguluje wyczerpująco kwestii dopuszczalności zażalenia w postępowaniu upadłościowym, ponieważ zgodnie z jego treścią na postanowienia sądu upadłościowego i sędziego-komisarza zażalenie przysługuje w przypadkach wskazanych w ustawie, przy czym w zakresie określonym w art. 229 prawa upadłościowego do postępowania upadłościowego znajdują zastosowanie przepisy kodeksu postępowania cywilnego (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2005 r., OSNC 2006, nr 2, poz. 22). Wykładnia 222 ust. 1 prawa upadłościowego dokonana w powiązaniu art. 229 tej ustawy prowadzi do wniosku, jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 2 marca 2005 r., III CZP 96/04, że art. 222 ust. 1 prawa upadłościowego ma zastosowanie do tych postanowień sędziego-komisarza, których przedmiotem są zagadnienia uregulowane przepisami postępowania upadłościowego. Nie odnosi się on natomiast do postanowień rozstrzygających

kwestie unormowane przepisami k.p.c., stosowanymi odpowiednio do postępowania upadłościowego. Z tych względów przysługuje zażalenie na postanowienie sędziego-komisarza o zatwierdzeniu wyboru oferenta w przypadku sprzedaży mienia w drodze przetargu lub aukcji (art. 320 ust. 2 prawa upadłościowego). Powyższe oznacza, że kwestię stanowiącą przedmiot tego postanowienia regulują przepisy postępowania upadłościowego, co prowadzi do wniosku, że dopuszczalność jego zaskarżenia zażaleniem podlega ocenie wyłącznie na podstawie art. 222 ust. 1 prawa upadłościowego. To natomiast prowadzi do wniosku, że wniesione P. oraz H. zażalenia był dopuszczalne. W postępowaniu upadłościowym nie ma bowiem przepisu szczególnego wyłączającego możliwość jego wniesienia.

Ponieważ przepisy prawa upadłościowego nie przewidują szczególnego trybu postępowania zainicjowanego wniesionym zażaleniem, jego rozpoznanie za sprawą odesłania do odpowiedniego stosowania przepisów k.p.c. (art. 229 prawa upadłościowego) odbywa się według przepisów postępowania cywilnego o zażaleniach, przy uwzględnieniu odrębności związanych z postępowaniem upadłościowym. Sąd obowiązany jest zatem stosować przepisy art. 397 k.p.c. oraz odpowiednio przepisy o postępowaniu apelacyjnym (art. 397 § 2 zdanie pierwsze k.p.c.). Zgodnie zaś z art. 222 ust. 2-3a prawa upadłościowego odpis zażalenia doręcza się zawsze osobom, których dotyczy zaskarżone postanowienie i nie ma tu znaczenia, od kogo pochodzi zażalenie. Ponadto, jeżeli zażalenie wniósł wierzyciel, odpis zażalenia doręcza się także upadłemu i syndykowi. Jeżeli zażalenie wniósł upadły, odpis zażalenia doręcza się też syndykowi. Gdy ustawa przewiduje, że zażalenie może wnieść osoba niebędąca uczestnikiem postępowania upadłościowego, odpis zażalenia doręcza się także upadłemu i syndykowi. Ustawodawca utrzymał generalną zasadę, funkcjonującą na gruncie prawa upadłościowego, że odpisu zażalenia na postanowienie dotyczące ogółu wierzycieli nie doręcza się wierzycielom.

Zdaniem Sądu Najwyższego należy zatem zgodzić się ze stanowiskiem Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców, że kluczowy z niniejszej sprawy jest fakt, że zaskarżone postanowienie zapadło wobec rozpatrzenia zażalenia, którego odpisu nie doręczono E., pomimo że postanowienie, na które wniesione zostało

zażalenie dotyczyło tej Spółki, a także mimo wskazania przez podmiot wnoszący zażalenie tego podmiotu jako uczestnika postępowania. Uzasadnioną rację ma więc Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców, że Sąd zarządzeniem z 18 kwietnia 2023 r. doręczył odpisy zażalenia wyłącznie syndykowi oraz kuratorowi upadłego, przez co nastąpiło niewłaściwie zastosowanie przepis art. 222 ust. 2 prawa upadłościowego. Sąd Rejonowy naruszył zatem prawo, gdyż błędnie zinterpretował przytoczone wyżej przepisy nie doręczając E. zażalenia. Niewątpliwie ocena skuteczności wniesionego przez P. oraz H. zażalenia wymagała ustalenia kręgu uczestników postępowania, których konieczność zawiadomienia nałożona została przez wskazane przepisy prawa upadłościowego.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy stwierdza, że doszło do naruszenia art. 222 ust. 2 oraz art. 229 prawa upadłościowego w zw. z art. 395 § 1 i art. 397 § 3 k.p.c., poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i rozstrzygnięcie sprawy z pominięciem E., co doprowadziło w konsekwencji do pozbawienia obrony przysługujących temu podmiotowi praw. Tym samym doszło również do naruszenia zasad konstytucyjnych oraz chronionych konstytucyjnie wolności i praw człowieka i obywatela wskazanych w art. 45 ust. Konstytucji RP. W konsekwencji tych naruszeń pozbawiono bowiem E. prawa do sprawiedliwego rozpoznania sprawy.

Sąd Najwyższy stwierdziwszy, iż doszło do naruszenia przepisu prawa musi dokonać oceny czy naruszenie to miało charakter rażący, bowiem tylko rażące naruszenie prawa stanowi przesłankę z art. 89 § 1 pkt 2 u.SN. W orzecznictwie i literaturze wskazuje się, że przez „rażące” naruszenie prawa należy rozumieć naruszenie prawa na tyle wyraźne, że do jego ustalenia nie jest konieczne prowadzenie złożonych procesów intelektualnych (K. Szczucki, *Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz*, Warszawa 2018, art. 89, *nb.* 16). „Rażące” naruszenie prawa jest zwrotem ocennym, doświadczalnie niemierzalnym (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2019 r., II KK 74/18; z 13 stycznia 2021 r., I NSNc 51/20; wyrok z 15 grudnia 2021 r., I NSNc 64/21).

Do rażącego naruszenia prawa dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w sposób oczywisty i bezsprzeczny wbrew treści normy prawnej, której wykładnia jednoznacznie pozwala przyjąć określony sposób rozwiązania sprawy, nie dając podstaw do zaakceptowania innych alternatywnych stanowisk

(zob. wyrok Sądu Najwyższego z 16 grudnia 2015 r., V KK 194/15; postanowienie z 30 czerwca 2021 r., I NSNc 61/20). Rażące naruszenie prawa zachodzi, gdy zaskarżony wyrok można uznać za niewątpliwie sprzeczny z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć, gdy był wynikiem rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa (wyroki Sądu Najwyższego z 4 stycznia 2007 r., V CNP 132/06; z 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06; z 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05). Ocena tego, czy doszło do rażącego naruszenia prawa, jest uzależniona także od wagi naruszonej normy, tj. jej pozycji w hierarchii norm prawnych, stopnia (istotności) jej naruszenia i skutków naruszenia dla stron postępowania (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 17 czerwca 2020 r., I NSNc 44/19, z 3 czerwca 2020 r., I NSNc 46/19; z 17 czerwca 2020 r., I NSNc 47/19; z 13 stycznia 2021 r., I NSNc 51/20; z 13 stycznia 2021 r., I NSNc 51/20; z 15 grudnia 2021 r., I NSNc 64/21).

Na gruncie art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się, że naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie polega na błędnym przyjęciu lub zaprzeczeniu związku, jaki zachodzi między faktem ustalonym w procesie a normą prawną (zob. T. Ereciński, *Komentarz do art. 398³ Kodeksu postępowania cywilnego* [w:] T. Ereciński [red.], J. Gudowski, K. Weitz, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, tom III, Postępowanie rozpoznawcze*, LEX/el. 2016, pkt 15). Polega ono na błędnym podciągnięciu konkretnego stanu faktycznego pod hipotezę normy prawnej (błąd subsumcji), czyli mylnym zrozumieniu treści zastosowanego przepisu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego: z 20 listopada 2002 r., II CKN 1492/00; z 16 czerwca 2020 r., I NSNc 40/19; wyroki Sądu Najwyższego z 3 czerwca 2019 r., I NSNc 7/19; z 17 grudnia 2020 r., I NSNc 9/20). Naruszenie prawa materialnego w tej formie polegać może także na niezastosowaniu określonej normy prawnej do konkretnego stanu faktycznego, pomimo istnienia podstaw do dokonania subsumcji (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 3 lipca 1997 r., I CKN 179/97). Wypracowane w doktrynie i orzecznictwie na gruncie art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. pojęcie naruszenia prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie może być odniesione do naruszenia, o którym mowa w art. 89 § 1 pkt 2 ustawy o SN (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 17 grudnia 2020 r., I NSNc 9/20; z 15 grudnia 2021 r., I NSNc 64/21).

Okoliczności przedmiotowej sprawy nie pozostawiają wątpliwości, że naruszenie art. 222 ust. 2 oraz art. 229 prawa upadłościowego w zw. z art. 395 § 1 i art. 397 § 3 k.p.c. miało charakter rażący. Sąd Rejonowy powinien był zgodnie z art. 229 prawa upadłościowego zastosować odpowiednio art. 395 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 3 k.p.c., w świetle których strona przeciwna może wnieść odpowiedź na zażalenie w terminie tygodnia od dnia doręczenia zażalenia. Stosownie do art. 394 § 3 k.p.c. zażalenie powinno czynić zadość wymaganiom przepisanych dla pisma procesowego. Stąd też w myśl art. 128 § 1 k.p.c. do zażalenia należy dołączyć jego odpisy i odpisy załączników dla doręczenia ich uczestniczącym w sprawie osobom. Bezspornym jest, że podmioty wnoszące zażalenie dopełniły tego obowiązku. Niemniej pomimo tego Sąd Rejonowy nie doręczył odpisu zażalenia E., przez co w sposób rażący naruszył wskazane wyżej przepisy. Powyższe niewątpliwie wskazuje na bezwzględny charakter uniemożliwienia E. działania w celu ochrony swoich praw, co doprowadziło do nieważności postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. Wskazać końcowo należy, że w doktrynie podkreśla się, że należy zgodzić się z poglądem, że zawsze są legitymowane do złożenia zażalenia osoby, których praw lub obowiązków postanowienie dotyczy (A. Hrycaj [w:] *System Prawa Handlowego*, t. 6, red. A. Hrycaj, A. Jakubecki, A. Witosz, s. 968).

Sąd Najwyższy stwierdził zaistnienie przesłanek szczegółowych zawartych w zarzutach skargi nadzwyczajnej (art. 89 § 1 pkt 1 i 2 u.SN). Pozwala to przejść do dalszego etapu kontroli nadzwyczajnej w postaci zbadania, czy w wyniku wspomnianego naruszenia, można mówić o konieczności uchylecia lub zmiany zaskarżonego orzeczenia celem zapewnienia poszanowania zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Należy przypomnieć, że jak zwraca się uwagę w orzecznictwie sądu Najwyższego, instytucja skargi nadzwyczajnej powinna być wykorzystywana z daleko posuniętą ostrożnością i nie powinna być postrzegana jako kolejny nadzwyczajny środek zaskarżenia służący kontroli i ewentualnej korekcie wszelkich wadliwych orzeczeń. Jak wskazał Sąd Najwyższy, skarga nadzwyczajna jest „wentylem bezpieczeństwa”, środkiem absolutnie ekstraordynaryjnym, który winien być wnoszony przez uprawniony podmiot tylko we wskazanych w ustawie sytuacjach (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 24 czerwca 2020 r., I NSNc 41/19;

postanowienie Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2021 r., I NSNc 61/20), kiedy skorygowanie prawomocnego orzeczenia w celu zapewnienia zgodności z zasadami konstytucyjnymi przy pomocy innych środków nadzwyczajnych nie jest już, bądź nigdy nie było, możliwe (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2021 r., I NSNc 199/21).

Dokonując oceny ziszczenia się przesłanki funkcjonalnej, czyli oceniając konieczność zapewnienia zgodności prawomocnych orzeczeń z zasadą wynikającą z art. 2 Konstytucji RP, kluczowe staje się ważenie konstytucyjnych wartości. Przemawia za tym nie tylko charakter zasady z art. 2 Konstytucji, której zachowanie jest oceniane nie tyle w dychotomicznych kategoriach naruszenia bądź nienaruszenia, ale przez ocenę stopnia jej realizacji w optymalizacyjnej konfrontacji z innymi zasadami. Przemawia za tym również fakt, że art. 89 § 1 *principium* u.SN nie mówi o przestrzeganiu lub nienaruszeniu wskazanej w nim normy, ale o konieczności zapewnienia zgodności z tą zasadą. Jest ona zatem nie tyle kryterium poprawności, co swoistym celem kontroli nadzwyczajnej. W wyniku rozpoznania skargi powinna zostać bowiem urzeczywistniona zgodność orzeczeń sądów powszechnych z art. 2 Konstytucji RP. Jednocześnie, z samej natury normy będącej zasadą wynika konieczność stosowania zasady proporcjonalności przy ocenie jej przestrzegania (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 25 listopada 2020 r., I NSNc 57/20; z 21 kwietnia 2021 r., I NSNc 89/20; wyrok z 15 grudnia 2021 r., I NSNc 64/21). Zważywszy na specyfikę kontroli nadzwyczajnej, celem ostatniego jej etapu jest wykazanie, że natura i rozmiar nieprawidłowości popełnionych przy wydawaniu zaskarżonego orzeczenia usprawiedliwia odstępianie od – wynikającej skądinąd również z zasady państwa prawnego – ochrony przynależnej powadze rzeczy osądzonej poprzez zmianę lub uchylenie zaskarżonego wyroku. Co do zasady, art. 2 Konstytucji RP stoi na straży ostateczności i trwałości prawomocnych orzeczeń sądów powszechnych, jednak niekiedy natura i ciężar popełnionych uchybień może nakazywać danie pierwszeństwa względem wynikającym z konieczności ochrony innych praw i wolności konstytucyjnych. W obecnej sprawie ważeniu podlegają zatem, z jednej strony, ochrona stabilności prawomocnych orzeczeń sądowych, z drugiej zaś strony względ na zasadę zaufania obywatela do państwa. Uzasadniając złożoną skargę w zakresie przesłanki funkcjonalnej

określonej w art. 89 § 1 *in principio* u.SN Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców przede wszystkim skupił się na przedstawieniu ogólnych wyjaśnień dotyczących samej zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców wskazał, że na treść tej zasady składają się zasady, które wynikają z istoty i aksjologii demokratycznego państwa prawnego, w tym wyprowadzona została z niej zasada zaufania obywatela do państwa, z którą wiąże się konieczność zagwarantowania pewności, co do prawa i prawidłowości jego stosowania przez organy państwa. Ponadto zaznaczył, że państwo stosując odpowiednie instrumenty prawne na podstawie przepisów, ma obowiązek zapewniać przynajmniej minimalny poziom sprawiedliwości w strukturach społecznych, a wyroki sądowe powinny być sprawiedliwe, wydawane w oparciu o przepisy prawa, które jest stosowane i zinterpretowane w sposób prawidłowy, a ostatecznie winny odzwierciedlać zebrany i poprawnie oceniony materiał dowodowy.

W przedmiotowej sprawie, w ocenie Sądu Najwyższego, kierując się zasadą proporcjonalności należy uznać, iż wartością nadrzędną nad powagą rzeczy osądzonej i stabilnością orzeczenia w postaci wydanego postanowienia, będzie zagwarantowanie E. prawa do sprawiedliwego rozpoznania jego sprawy. W niniejszej sprawie doszło bowiem do naruszenia prawa do obrony, zaś podniesione w skardze nadzwyczajnej okoliczności, przy jednoczesnym braku możliwości zmiany zaskarżonego postanowienia, uzasadniają wiosek o jego uchylenie, celem zapewnienia jego zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. W konsekwencji tych naruszeń pozbawiono bowiem E. prawa do sprawiedliwego rozpoznania sprawy i wydano postanowienie z pominięciem tego podmiotu, co doprowadziło do braku realizacji przysługujących mu uprawnień, w sytuacji gdy odpis zażalenia wniesionego przez P. oraz H. nie został jej doręczony. W ocenie Sądu Najwyższego w okolicznościach przedmiotowej sprawy zasada demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej przemawia więc za uchyleniem zaskarżonego postanowienia Sądu Rejonowego. Sąd ten nie wywiązał się z obowiązku ciążącego na organach państwa, orzekając

wbrew ugruntowanemu orzecznictwu, nie zapewniając ochrony zaufaniu, jakie obywatel ma prawo w nim i w pewności prawa pokładać. Niewątpliwie zatem naruszył art. 2 Konstytucji RP. Zasada pewności prawnej dąży do zagwarantowania pewnej stabilności sytuacji prawnych oraz do wspierania zaufania społeczeństwa do wymiaru sprawiedliwości. Utrzymywanie w obiegu prawnym wadliwych rozstrzygnięć sądowych rodzi ryzyko powstania stanu niepewności prawnej, który może zmniejszyć zaufanie obywateli do sądów, mimo iż zaufanie to stanowi jeden z podstawowych komponentów państwa prawa. Pewność i stabilność orzeczeń sądowych, zapewniana przez jednolitość orzecznictwa stanowi kluczową wartość do zbudowania społecznego zaufania do sądów i przekonania o sprawiedliwości podejmowanych przez nich rozstrzygnięć, realizując prawo do rzetelnego procesu, zawartego w konstytucyjnym prawie obywatela do sądu (art. 45 Konstytucji RP). Z tych wszystkich względów, uchylenie zaskarżonego postanowienia jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 91 § 1 u.SN uchylił postanowienia Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku Wydział VI Gospodarczy z 9 maja 2023 r., VI GUz 11/23 (VI GUp 18/13) w całości i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania temu Sądowi. Sąd Najwyższy zniósł wzajemnie koszty postępowania na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. art. 391 § 1 k.p.c. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN kierując się zasadą, że zniesienie kosztów w postępowaniu ze skargi nadzwyczajnej, wnoszonej *de lege lata* wyłącznie przez podmioty publiczne, jest zawsze uzasadnione publicznymi celami tego postępowania.

Do postanowienia i uzasadnienia zdanie odrębne złożył SSN Oktawian Nawrot.

**Zdanie odrębne SSN Oktawiana Nawrota
do postanowienia Sądu Najwyższego z 18 marca 2025 r.,
i jego uzasadnienia
w sprawie II NSNc 512/23**

1. Postanowieniem z 18 marca 2025 r. Sąd Najwyższy uchylił w całości postanowienie Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z 9 maja 2023 r., sygn. VI GUz 11/23 i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania temu Sądowi, znosząc zarazem wzajemnie między stronami koszty postępowania przed Sądem Najwyższym wywołane wniesioną skargą nadzwyczajną.

U podstaw takiego rozstrzygnięcia legła ocena, iż zaskarżone w sprawie skargą nadzwyczajną orzeczenie naruszało w sposób rażący art. 222 ust. 2 oraz 229 pr. upadłościowego w zw. z art. 395 § 1 i 397 § 3 k.p.c., co w efekcie doprowadziło do nieważności postępowania.

2. Nie zgadzam się z rozstrzygnięciem zawartym w powołanym wyżej postanowieniu Sądu Najwyższego ani z uzasadnieniem tego stanowiska.

3. Przede wszystkim zauważyć należy, że stosownie do art. 89 § 1 u.SN skargę nadzwyczajną można wywieść jedynie od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojskowego kończącego postępowanie w sprawie. Jak słusznie wskazuje się w doktrynie, oznacza to, że nie można wywieść skargi nadzwyczajnej od innych orzeczeń, a więc takich, które nie kończą postępowania lub je kończą, ale nie są orzeczeniem sądu powszechnego lub wojskowego (zob. K. Szczucki, *Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz*, Warszawa 2021, s. 486).

W związku z powyższym wskazać należy, że zaskarżone skargą nadzwyczajną postanowienie zapadło w postępowaniu incydentalnym względem postępowania głównego i nie jest postanowieniem kończącym. Orzeczeniem kończącym postępowanie upadłościowe jest – co do zasady – postanowienie wydane na podstawie art. 361 oraz 368 pr. upadłościowego.

W powyższych okolicznościach uznać należało, że skarga nadzwyczajna od zaskarżonego orzeczenia nie przysługiwała i winna być odrzucona.

4. Niezależnie od powyższego wskazać należy, że jeżeli sąd dochodzi do przekonania, że w sprawie doszło do nieważności postępowania, stosownie do art.

386 § 2 k.p.c. uchyla zaskarżone orzeczenie, znosi postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazuje sprawę sądowi do ponownego rozpoznania. Przyjmując, że skarga nadzwyczajna w sprawie byłaby dopuszczalna, wskazany przepis, na mocy art. 95 u.SN w zw. z art. 398²¹ k.p.c., znalazłby zastosowanie w przedmiotowym postępowaniu.

Sąd Najwyższy dochodząc do wniosku, że toczące się przed Sądem Rejonowym Gdańsk-Północ w Gdańsku postępowanie dotknięte jest nieważnością jedynie uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, uchybiając tym samym art. 95 u.SN w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 386 § 2 k.p.c. Pomiął też w tym zakresie wnioski podmiotu wnoszącego skargę nadzwyczajną, który domagał się zniesienia postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością. Co więcej, w uzasadnieniu postanowienia z 18 marca 2025 r. Sąd Najwyższy nie wskazał, wbrew ciążącemu na nim obowiązкови, z jakich przyczyn nie dał wyrazu głównym wnioskowi skargi nadzwyczajnej, uwzględniając jedynie wniosek ewentualny.

5. Niezależnie od powyższego, w mojej ocenie, w sprawie nie doszło do naruszenia w sposób rażący art. 222 ust. 2 oraz 229 pr. upadłościowego w zw. z art. 395 § 1 i 397 § 3 k.p.c., jak również nie zachodzi nieważność postępowania.

Stosownie do art. 26 ust. 1 pr. upadłościowego uczestnikiem postępowania o ogłoszenie upadłości jest każdy, kto złożył wniosek o ogłoszenie upadłości, oraz dłużnik. W związku z tym wskazać należy, że ani w zaskarżonym postanowieniu, ani postanowieniu sędziego komisarza, E. nie jest wymieniona i traktowana jako uczestnik postępowania. Zarówno E., jak i P. oraz H. pozostawały „osobami, których dotyczyło zaskarżone postanowienie”.

W świetle powyższego ustalenia, nie ma racji skarżący, że w sprawie doszło do naruszenia art. 222 ust. 2 pr. upadłościowego, stosownie do którego odpis zażalenia wniesionego przez wierzyciela doręcza się upadłemu, syndykowi oraz osobom, których dotyczy zaskarżone postanowienie. Jeżeli, już to skarżący winien wskazywać na naruszenie art. 222 ust. 3a pr. upadłościowego i to poprzez jego niezastosowanie, a nie niewłaściwe zastosowanie, jak to miało miejsce w przypadku art. 222 ust. 2. Jeżeli bowiem istnieje norma, która powinna zostać zastosowana, wówczas należy zarzucić jej niezastosowanie, nie zaś dokonać wyboru

przypadkowego przepisu i zarzucić uchybienie w postaci niewłaściwego zastosowania.

Zgodnie z art. 222 ust. 3a pr. upadłościowego, jeżeli ustawa przewiduje, że zażalenie może wnieść osoba niebędąca uczestnikiem postępowania upadłościowego, odpis zażalenia doręcza się upadłemu, syndykowi oraz osobom, których dotyczy zaskarżone postanowienie, nie ulega bowiem wątpliwości, że żalący się i E. pozostawali jedynie osobami, których dotyczyło zaskarżone oraz poprzedzające je postanowienie. W takiej sytuacji Sąd winien zastosować art. 222 ust. 3a pr. upadłościowego, zaś skarżący zarzucać jego niezastosowanie.

6. Ponadto wskazać należy na błędną konstrukcję zarzutu naruszenia art. 229 pr. upadłościowego w zw. z art. 395 § 1 i art. 397 § 3 k.p.c.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, prawidłowe sformułowanie zarzutu skargi kasacyjnej oraz skargi nadzwyczajnej, obejmuje obowiązek jej autora do wskazania przepisu, który zdaniem skarżącego został naruszony, z oznaczeniem konkretnej jednostki redakcyjnej aktu normatywnego, czyli artykułu, a także, jeśli występują, pomniejszych jednostek redakcyjnych (z wielu zob.: wyrok Sądu Najwyższego z 9 marca 2022 r., I NKRS 14/22; postanowienia Sądu Najwyższego z: 29 maja 2019 r., II UK 217/18; 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; 26 marca 1997 r., II CKN 63/97). Przytoczenie podstawy skargi musi być precyzyjne, gdyż z uwagi na związanie sądu granicami podstaw skargi Sąd Najwyższy uwzględnia tylko te przepisy, które zostały wyraźnie wskazane w skardze jako naruszone.

W związku z powyższym zauważyć należy, że na dzień wydania zaskarżonego orzeczenia art. 299 k.p.c. zawierał ust. 1 i 2 zaś skarżący nie wskazał, który z nich osobno, czy też oba w całości zostały naruszone, co w efekcie uniemożliwia Sądowi Najwyższemu rozpoznanie zarzutu czyniąc go bezzasadnym. Nie jest przy tym rolą Sądu Najwyższego domniemywanie zarzucanych naruszeń, czy też ich konkretyzowanie, co prowadziłoby do wykroczenia poza granice skargi.

7. Dodatkowo, w mojej ocenie, brak jest jakichkolwiek podstaw do twierdzenia, iż w postępowaniu przed Sądem Rejonowym Gdańsk – Północ w Gdańsku nastąpiła nieważność postępowania.

Stosownie do art. 379 pkt 5 k.p.c. nieważność postępowania zachodzi, jeżeli strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw.

Nieważność postępowania z powodu pozbawienia możliwości obrony swych praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. zachodzi wówczas, gdy z powodu wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, których nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia w danej instancji, strona nie mogła, wbrew swej woli, brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2023 r., I CSK 3113/22). Analizując, czy doszło do pozbawienia strony możliwości działania, trzeba w pierwszej kolejności rozważyć, czy nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, następnie ustalić, czy uchybienie to wpłynęło na możliwość działania strony w postępowaniu, w końcu zaś ocenić, czy pomimo zaistnienia tych okoliczności strona mogła bronić swych praw w procesie. Dopiero w razie kumulatywnego spełnienia wskazanych przesłanek można przyjąć, że strona została pozbawiona możliwości działania (wyrok Sądu Najwyższego z 20 października 2022 r., II CSKP 242/22).

Artykuł 379 pkt 5 k.p.c. posługuje się pojęciem strony. Ustawa pr. upadłościowe w art. 26 ust. 1 wprowadza zaś definicję legalną uczestnika postępowania o ogłoszenie upadłości, którym – jak wskazano wyżej – jest każdy, kto złożył wniosek o ogłoszenie upadłości, oraz dłużnik. Odnosząc treść przepisu Kodeksu postępowania cywilnego do norm prawa upadłościowego, przyjmując należy, że nieważność w postępowaniu upadłościowym będzie miała miejsce, gdy dojdzie do pozbawienia możliwości obrony praw wierzyciela lub dłużnika. Takim podmiotem nie jest E.. Nie jest on ani stroną w rozumieniu Kodeksu postępowania cywilnego, ani uczestnikiem postępowania upadłościowego w rozumieniu norm prawa upadłościowego, a zatem w sprawie nie może zachodzić nieważność związana ze wskazaną w skardze nadzwyczajnej podstawą.

Niezależnie od powyższego zauważyć należy, że zarówno skarżący, jak i Sąd Najwyższy, pominęli rozważania, czy zarzucana nieważność postępowania mogła mieć istotny wpływ na wynik sprawy i czy gdyby do niej nie doszło, wynik sprawy byłby inny (postanowienie Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2022 r., I NSNc

440/21). Jest to o tyle istotne, że kwestia ta niewątpliwie przekłada się na ocenę naruszenia przez zaskarżone orzeczenie podstawy ogólnej skargi nadzwyczajnej, a w konsekwencji możliwość jego wyeliminowania z obrotu prawnego (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., I NSNc 38/20).

8. W związku z ostatnim z podniesionych argumentów wskazać należy, że jakkolwiek w przypadku podniesienia trafnego zarzutu nieważności postępowania, sąd co do zasady zobligowany jest do wydania orzeczenia kasatoryjnego, tak w przypadku postępowania wywołanego skargą nadzwyczajną, konieczne jest wykazanie konieczności uchylenia orzeczenia z uwagi na zasadę demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 15 września 2021 r., I NSNc 9/21; 12 października 2022 r., I NSNc 629/21). Jak wskazano powyższej, zaskarżone w niniejszej sprawie postanowienie uchylone zostało w trybie art. 91 § 1 u.SN (zauważyć przy tym należy, że treść uzasadnienia nie koresponduje w tym zakresie ani z treścią sentencji, ani wnioskiem skargi, gdyż w świetle uzasadnienia „Sąd Najwyższy na podstawie art. 91 § 1 u.SN uchylił postanowienia Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku Wydział VI Gospodarczy z 9 maja 2023 r., VI GUz 11/23 (VI GUp 18/13)”) nie zaś przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Konsekwentnie Sąd Najwyższy stwierdził naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

W dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy wskazywał, że brak wyczerpującego i spójnego uzasadnienia podstaw, na których skarżący opiera skargę nadzwyczajną, w tym podstawy ogólnej, stanowi wadę dyskwalifikującą pismo procesowe jako skargę nadzwyczajną oraz musi prowadzić do odrzucenia skargi bez wzywania strony skarżącej do usunięcia braków (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 30 czerwca 2020 r., I NSNp 3/19; 28 września 2020 r., I NSNc 51/19 wraz z przytoczonym orzecznictwem). W związku z tym zauważyć należy, że uzasadnienie skargi nadzwyczajnej w zakresie jej podstawy ogólnej, w analizowanej sprawie, jest bardzo lakoniczne, czemu zresztą dał wyraz Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia: „[u]zasadniając złożoną skargę w zakresie przesłanki funkcjonalnej określonej w art. 89 § 1 *in principio* u.SN Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców przede wszystkim skupił się na

przedstawieniu ogólnych wyjaśnień dotyczących samej zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej”.

Przytoczona ocena Sądu Najwyższego *prima facie* nie koresponduje z przyjętym rozstrzygnięciem w sprawie.

9. Z powyższych względów konieczne było złożenie zdania odrębnego do postanowienia i uzasadnienia wskazanego na wstępie postanowienia Sądu Najwyższego.

[SOP]

[r.g.]